

Die Welt besteht aus Legosteinen

Leukipp gilt als der Begründer der antiken Atomlehre. Bereits in der Antike jedoch wurden die Lehren Leukipps und Demokrits nicht mehr unterschieden, sodass eine eindeutige Unterscheidung schwierig ist.

Λεύκιππος δὲ ὁ Ἐλεάτης ἢ Μιλήσιος - ἀμφοτέρως γὰρ λέγεται περὶ αὐτοῦ - κοινωνήσας Παρμενίδῃ τῆς φιλοσοφίας, οὐ τὴν αὐτὴν ἐβάδισε Παρμενίδῃ καὶ Ξενοφάνει περὶ τῶν ὄντων ὁδόν, ἀλλ' ὡς δοκεῖ τὴν ἐναντίαν.

Ἐκείνων γὰρ ἓν καὶ ἀκίνητον καὶ ἀγέννητον καὶ πεπερασμένον ποιούντων τὸ πᾶν καὶ τὸ μὴ ὄν μηδὲ ζητεῖν συγχωρούντων, οὗτος ἄπειρα καὶ ἀεὶ κινούμενα ὑπέθετο στοιχεῖα τὰς ἀτόμους καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς σχημάτων ἄπειρον τὸ πλῆθος διὰ τὸ μηδὲν μᾶλλον τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον εἶναι καὶ γένεσιν καὶ μεταβολὴν ἀδιάλειπτον ἐν τοῖς οὖσι θεωρῶν.

Ἔτι δὲ οὐδὲν μᾶλλον τὸ ὄν ἢ τὸ μὴ ὄν ὑπάρχειν, καὶ αἴτια ὁμοίως εἶναι τοῖς γινομένοις ἄμφω. Τὴν γὰρ τῶν ἀτόμων οὐσίαν ναστὴν καὶ πλήρη ὑποτιθέμενος ὄν ἔλεγεν εἶναι καὶ ἐν τῷ κενῷ φέρεσθαι, ὅπερ μὴ ὄν ἐκάλει καὶ οὐκ ἔλαττον τοῦ ὄντος εἶναί φησι.

κοινωνεῖν sich jmd. anschließen - βαδίζειν gehen, beschreiten - πεπερασμένος (περαίνω) begrenzt - συγχωρεῖν zulassen
τὸ σχῆμα Form - ἀδιάλειπτος unaufhörlich - ἢ τῶν ἀτόμων οὐσία die Substanz der Atome - ναστός dicht, fest
(τὸ) ὄν das Seiende - (τὸ) μὴ ὄν das Nichtseiende

Leeres und Volles

Leukipp und Demokrit werden in diesem Fragment beide als Urheber der Vorstellung über das Leere und das Volle genannt.

Λεύκιππος δὲ καὶ ὁ ἐταῖρος αὐτοῦ Δημόκριτος στοιχεῖα μὲν τὸ πλήρες καὶ τὸ κενὸν εἶναί φησι, λέγοντες τὸ μὲν ὄν τὸ δὲ μὴ ὄν, τούτων δὲ τὸ μὲν πλήρες καὶ στερεόν, τὸ ὄν, τὸ δὲ κενὸν καὶ μανόν, τὸ μὴ ὄν - διὸ καὶ οὐθὲν μᾶλλον τὸ ὄν τοῦ μὴ ὄντος εἶναί φησιν, ὅτι οὐδὲ τὸ κενὸν „ἐλάττον“ τοῦ σώματος -, αἴτια δὲ τῶν ὄντων ταῦτα ὡς ὕλην.

Καὶ καθάπερ οἱ ἐν ποιοῦντες τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν τᾶλλα τοῖς πάθεσιν αὐτῆς γεννῶσι, τὸ μανὸν καὶ τὸ πυκνὸν ἀρχὰς τιθέμενοι τῶν παθημάτων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὗτοι τὰς διαφορὰς αἰτίας τῶν ἄλλων εἶναι φασιν.

Ταύτας μέντοι τρεῖς εἶναι λέγουσι, σχῆμά τε καὶ τάξιν καὶ θέσιν· διαφέρειν γάρ φασι τὸ ὄν ῥυσμῶ καὶ διαθιγῆ καὶ τροπῆ μόνον. Τούτων δὲ ὁ μὲν ῥυσμὸς σχῆμά ἐστιν, ἡ δὲ διαθιγῆ τάξις, ἡ δὲ τροπῆ θέσις· διαφέρει γὰρ τὸ μὲν Α τοῦ Ν σχήματι, τὸ δὲ ΑΝ τοῦ ΝΑ τάξει, τὸ δὲ Ι τοῦ Η θέσει.

στερεός fest - μανός dünn, locker - οἱ ἐν ποιοῦντες τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν die Philosophen, die die zugrundeliegende Substanz als eine einzige annehmen - τὸ πάθος (*hier*) Veränderung - γεννῶν entstehen lassen - τὸ πάθημα ~ τὸ πάθος - αἱ διαφοραὶ die Unterschiede - ἡ τάξις die Anordnung - ἡ θέσις die Lage

Λεύκιππος πάντα κατ' ἀνάγκην, τὴν δ' αὐτὴν ὑπάρχειν εἰμαρμένην. Λέγει γὰρ ἐν „τῷ Περὶ νοῦ“· „οὐδὲν χρῆμα μάτην γίνεται, ἀλλὰ πάντα ἐκ λόγου τε καὶ ὑπ' ἀνάγκης“.

Die
Notwendigkeit

Μὴ μᾶλλον τὸ δὲν ἢ τὸ μηδὲν εἶναι „δὲν“ μὲν ὀνομάζων τὸ σῶμα, „μηδὲν“ δὲ τὸ κενόν, ὡς καὶ τούτου φύσιν τινὰ καὶ ὑπόστασιν ἰδίαν ἔχοντος.

Das Leere bei
Demokrit

ἡ ὑπόστασις Substanz, Wirklichkeit